

Онлайн сервіс створення та перевірки кваліфікованого та удосконаленого електронного підпису

ПРОТОКОЛ

створення та перевірки кваліфікованого та удосконаленого електронного підпису

Дата та час: 18:07:31 28.03.2024

Назва файлу з підписом: CNPF of the NBU_2929796_Report 002. Pidpys 31032100.p7s

Розмір файлу з підписом: 9.0 КБ

Назва файлу без підпису: CNPF of the NBU_2929796_Report 002.pdf

Розмір файлу без підпису: 224.3 КБ

Результат перевірки підпису: Підпис створено та перевірено успішно. Цілісність даних підтверджено

Підписувач: Пархоменко Ганна Валеріївна

П.І.Б.: Пархоменко Ганна Валеріївна

Країна: Україна

РНОКПП: 2726108945

Організація (установа): ПРИВАТНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "КПМГ АУДИТ"

Код ЄДРПОУ: 31032100

Час підпису (підтверджено кваліфікованою позначкою часу для підпису від Надавача): 17:43:27

28.03.2024

Сертифікат виданий: КНЕДП ДПС

Серійний номер: 3FAA9288358EC003040000009B772700DFA7C400

Тип носія особистого ключа: Незахищений

Алгоритм підпису: ДСТУ 4145

Тип підпису: Удосконалений

Тип контейнера: Підпис та дані в окремих файлах (CAAdES detached)

Формат підпису: З повними даними для перевірки (CAAdES-X Long)

Сертифікат: Кваліфікований

Версія від: 2024.03.27 13:00

Онлайн сервіс створення та перевірки кваліфікованого та удосконаленого електронного підпису

ПРОТОКОЛ

створення та перевірки кваліфікованого та удосконаленого електронного підпису

Дата та час: 12:45:51 28.03.2024

Назва файлу з підписом: IFRS FS 2023 28.03.2024.pdf.p7s.p7s.p7s

Розмір файлу з підписом: 1.4 МБ

Назва файлу без підпису: IFRS FS 2023 28.03.2024.pdf

Розмір файлу без підпису: 1.4 МБ

Результат перевірки підпису: Підпис створено та перевірено успішно. Цілісність даних підтверджено

Підписувач - 1: Козаченко Сергій Олександрович

П.І.Б.: Козаченко Сергій Олександрович

Країна: Україна

РНОКПП: 2621604572

Організація (установа): Національний банк України

Код ЄДРПОУ: 00032106

Посада: Директор департаменту

Час підпису (підтверджено кваліфікованою позначкою часу для підпису від Надавача): 11:11:18 28.03.2024

Сертифікат виданий: АЦСК Національного банку України

Серійний номер: 36186A0FEAAD76B204000000EC01000085900000

Тип носія особистого ключа: Незахищений

Алгоритм підпису: ДСТУ 4145

Тип підпису: Удосконалений

Тип контейнера: Підпис та дані в одному файлі (CAAdES enveloped)

Формат підпису: З повними даними ЦСК для перевірки (CAAdES-X Long)

Сертифікат: Кваліфікований

Підписувач - 2: Матузка Ярослав Васильович

П.І.Б.: Матузка Ярослав Васильович

Країна: Україна

РНОКПП: 2705720530

Організація (установа): КНПФ НБУ

Код ЄДРПОУ: 34880663

Посада: Голова Ради КНПФ НБУ

Час підпису (підтверджено кваліфікованою позначкою часу для підпису від Надавача): 12:32:49 28.03.2024

Сертифікат виданий: АЦСК Національного банку України

Серійний номер: 36186A0FEAAD76B204000000FC1C000071710000

Тип носія особистого ключа: ЗНКІ смарт-карта чи е.ключ Автор 337

Серійний номер носія особистого ключа: Не визначено

Алгоритм підпису: ДСТУ 4145

Тип підпису: Кваліфікований

Тип контейнера: Підпис та дані в одному файлі (CAAdES enveloped)

Формат підпису: З повними даними ЦСК для перевірки (CAAdES-X Long)

Сертифікат: Кваліфікований

Електронна печатка - 1: КНПФ НБУ

П.І.Б.:

Країна: Україна

Організація (установа): КНПФ НБУ

Код ЄДРПОУ: 34880663

Час підпису (підтверджено кваліфікованою позначкою часу для підпису від Надавача): 12:44:23 28.03.2024

Сертифікат виданий: АЦСК Національного банку України

Серійний номер: 3E0E4EA9F723F86304000000E40C0000E49E0000

Тип носія особистого ключа: ЗНКІ смарт-карта чи е.ключ Автор 337

Серійний номер носія особистого ключа: Не визначено

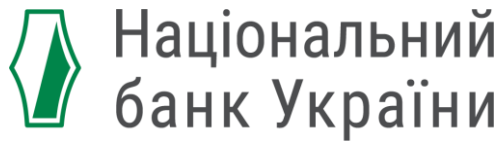
Алгоритм підпису: ДСТУ 4145

Тип підпису: Кваліфікований

Тип контейнера: Підпис та дані в одному файлі (CAAdES enveloped)

Формат підпису: З повними даними ЦСК для перевірки (CAdES-X Long)
Сертифікат: Кваліфікований

Версія від: 2024.03.27 13:00

**Корпоративний недержавний пенсійний фонд
Національного банку України**

**Річна фінансова звітність
відповідно до Міжнародних стандартів фінансової звітності
та звіт незалежних аудиторів**

За 2023 рік

Ця фінансова звітність складається з 30 сторінок

ЗМІСТ**ЗВІТ НЕЗАЛЕЖНИХ АУДИТОРІВ****ФІНАНСОВА ЗВІТНІСТЬ ЗА 2023 РІК**

Звіт про чисту вартість активів, що належать учасникам.....	1
Звіт про зміну чистої вартості активів	2
Звіт про рух грошових коштів.....	3

ПРИМІТКИ ДО РІЧНОЇ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ

1. Основна діяльність.....	4
2. Умови, у яких працює Фонд.....	5
3. Основні положення облікової політики.....	6
4. Застосування нових чи переглянутих стандартів.....	10
5. Нові положення бухгалтерського обліку.....	10
6. Суттєві облікові судження та оцінки	11
7. Грошові кошти та їх еквіваленти і строкові депозити.....	11
8. Інвестиційні цінні папери	14
9. Інвестиційна нерухомість.....	16
10. Дебіторська заборгованість.....	16
11. Поточна кредиторська заборгованість	17
12. Розрахунки з учасниками та вкладниками	17
13. Інвестиційний дохід	20
14. Адміністративні витрати	20
15. Договірні та умовні зобов'язання	21
16. Управління ризиками	21
17. Справедлива вартість активів та зобов'язань	24
18. Аналіз активів та зобов'язань за строками погашення	28
19. Подання фінансових інструментів за категоріями оцінки	28
20. Операції з пов'язаними сторонами	28
21. Події після звітної дати	30

Звіт незалежних аудиторів

Раді Корпоративного недержавного пенсійного фонду
Національного банку України

Звіт щодо аудиту фінансової звітності

Думка

Ми провели аудит фінансової звітності Корпоративного недержавного пенсійного фонду Національного банку України («Фонд») (ЄДРПОУ 34880663, місцезнаходження: м. Київ, вул. Інститутська, 9), що складається зі:

- звіту про чисту вартість активів, що належать учасникам станом на 31 грудня 2023 року;
- звіту про зміну чистої вартості активів за рік, що закінчився 31 грудня 2023 року;
- звіту про рух грошових коштів за рік, що закінчився 31 грудня 2023 року ; і
- приміток, включаючи суттєві облікові політики та іншу пояснювальну інформацію.

На нашу думку, фінансова звітність, що додається, відображає достовірно, в усіх суттєвих аспектах фінансовий стан Фонду на 31 грудня 2023 року та його фінансові результати і грошові потоки за рік, що закінчився зазначеною датою, відповідно до стандартів бухгалтерського обліку МСФЗ, виданих Радою з міжнародних стандартів бухгалтерського обліку («МСФЗ»), та вимог Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» щодо складання фінансової звітності.

Основа для думки

Ми провели аудит відповідно до Міжнародних стандартів аудиту («МСА»). Нашу відповідальність згідно з цими стандартами викладено в розділі «Відповідальність аудиторів за аудит фінансової звітності» нашого звіту. Ми є незалежними по відношенню до Фонду згідно з Міжнародним кодексом етики професійних бухгалтерів (включаючи Міжнародні стандарти незалежності) Ради з Міжнародних стандартів етики для бухгалтерів («Кодекс РМСЕБ») та етичними вимогами, застосовними в Україні до нашого аудиту фінансової звітності, а також виконали інші обов'язки з етики відповідно до цих вимог та Кодексу РМСЕБ. Ми вважаємо, що отримані нами аудиторські докази є достатніми і прийнятними для використання їх як основи для нашої думки.

Приватне акціонерне товариство «КПМГ Аудит»

вул. Князів Острозьких, 32/2, Київ, 01010, Україна
тел. +380 44 490 5507, факс +380 44 490 5508, kpmg.ua

веб-сайт: <https://home.kpmg/ua/uk/home.html>

ПРАТ «КПМГ Аудит», компанія, яка зареєстрована згідно із законодавством України, член глобальної організації незалежних фірм КРМГ, що входять до KPMG International Limited, приватної англійської компанії з відповідальністю, обмеженою гарантіями своїх учасників.

Ідентифікаційний код юридичної особи 31032100 в Єдиному державному реєстрі юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань

Реєстровий номер 2397 в Реєстрі аудиторів та суб'єктів аудиторської діяльності

Суттєва невизначеність, що стосується безперервності діяльності

Ми звертаємо увагу на Примітки 2 та 21 до фінансової звітності, які описують негативний вплив на діяльність Фонду військового вторгнення на територію України, розпочатого російською федерацією 24 лютого 2022 року. Як також зазначено у Примітці 2, ці події або умови, разом із іншими питаннями викладеними в цій Примітці, вказують на те, що існує суттєва невизначеність, яка може поставити під значний сумнів здатність Фонду продовжувати свою діяльність на безперервній основі. Нашу думку щодо цього питання не було модифіковано.

Інша інформація

Адміністратор Фонду (Національний банк України) несе відповідальність за іншу інформацію. Інша інформація складається із форм звітності з недержавного пенсійного забезпечення Корпоративного недержавного пенсійного фонду Національного банку України, але не є фінансовою звітністю та нашим звітом аудиторів щодо неї.

Наша думка щодо фінансової звітності не поширюється на іншу інформацію та ми не робимо висновок з будь-яким рівнем впевненості щодо цієї іншої інформації, крім випадків, коли це прямо зазначено, і тією мірою, якою це прямо зазначено в нашому звіті.

У зв'язку з нашим аудитом фінансової звітності нашою відповідальністю є ознайомитися з іншою інформацією та при цьому розглянути, чи існує суттєва невідповідність між іншою інформацією і фінансовою звітністю або нашими знаннями, отриманими під час аудиту, або чи ця інша інформація виглядає такою, що містить суттєве викривлення.

Якщо на основі проведеної нами роботи ми доходимо висновку, що існує суттєве викривлення цієї іншої інформації, ми зобов'язані повідомити про цей факт. Ми не виявили таких фактів, які потрібно було б включити до звіту.

Відповідальність адміністратора Фонду та тих, кого наділено найвищими повноваженнями, за фінансову звітність

Адміністратор Фонду (Національний банк України) несе відповідальність за складання і достовірне подання фінансової звітності відповідно до МСФЗ та вимог Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» щодо складання фінансової звітності та за таку систему внутрішнього контролю, яку управлінський персонал визначає потрібною для того, щоб забезпечити складання фінансової звітності, що не містить суттєвих викривлень внаслідок шахрайства або помилки.

При складанні фінансової звітності адміністратор несе відповідальність за оцінку здатності Фонду продовжувати свою діяльність на безперервній основі, розкриваючи, де це застосовно, питання, що стосуються безперервності діяльності, та використовуючи припущення про безперервність діяльності як основи для бухгалтерського обліку, крім випадків, якщо адміністратор або планує ліквідувати Фонд чи припинити діяльність, або не має інших реальних альтернатив цьому.

Ті, кого наділено найвищими повноваженнями, несуть відповідальність за нагляд за процесом фінансового звітування Фонду.

Відповідальність аудиторів за аудит фінансової звітності

Нашими цілями є отримання обґрунтованої впевненості, що фінансова звітність у цілому не містить суттєвого викривлення внаслідок шахрайства або помилки, та випуск звіту аудиторів, що містить нашу думку. Обґрунтована впевненість є високим рівнем впевненості, проте не гарантує, що аудит, проведений відповідно до МСА, завжди виявить суттєве викривлення, коли воно існує. Викривлення можуть бути результатом шахрайства або помилки; вони вважаються суттєвими, якщо окремо або в сукупності, як обґрунтовано очікується, вони можуть впливати на економічні рішення користувачів, що приймаються на основі цієї фінансової звітності.

Виконуючи аудит відповідно до вимог МСА, ми використовуємо професійне судження та професійний скептицизм протягом усього завдання з аудиту. Крім того, ми:

- ідентифікуємо та оцінюємо ризики суттєвого викривлення фінансової звітності внаслідок шахрайства чи помилки, розробляємо й виконуємо аудиторські процедури у відповідь на ці ризики, а також отримуємо аудиторські докази, що є достатніми та прийнятними для використання їх як основи для нашої думки. Ризик невиявлення суттєвого викривлення внаслідок шахрайства є вищим, ніж для викривлення внаслідок помилки, оскільки шахрайство може включати змову, підробку, навмисні пропуски, неправильні твердження або нехтування заходами внутрішнього контролю;
- отримуємо розуміння заходів внутрішнього контролю, що стосуються аудиту, для розробки аудиторських процедур, які б відповідали обставинам, а не для висловлення думки щодо ефективності системи внутрішнього контролю Фонду;
- оцінюємо прийнятність застосованих облікових політик та обґрунтованість облікових оцінок і відповідних розкриттів інформації, зроблених управлінським персоналом;
- доходимо висновку щодо прийнятності використання управлінським персоналом припущення про безперервність діяльності як основи для бухгалтерського обліку та на основі отриманих аудиторських доказів робимо висновок, чи існує суттєва невизначеність щодо подій або умов, що може поставити під значний сумнів здатність Фонду продовжувати свою діяльність на безперервній основі. Якщо ми доходимо висновку щодо існування такої суттєвої невизначеності, ми повинні привернути увагу в нашому звіті аудиторів до відповідних розкриттів інформації у фінансовій звітності або, якщо такі розкриття інформації є неналежними, модифікувати свою думку. Наші висновки ґрунтуються на аудиторських доказах, отриманих до дати нашого звіту аудиторів. Втім, майбутні події або умови можуть примусити Фонд припинити свою діяльність на безперервній основі.

Ми повідомляємо тим, кого наділено найвищими повноваженнями, разом з іншими питаннями інформацію про запланований обсяг та час проведення аудиту та суттєві аудиторські результати, включаючи будь-які суттєві недоліки заходів внутрішнього контролю, виявлені нами під час аудиту.

Звіт щодо вимог інших законодавчих і нормативних актів

Згідно з вимогами частини третьої статті 14 Закону України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність» та «Вимог до інформації, що стосується аудиту або огляду фінансової звітності учасників ринків капіталу та організованих товарних ринків, нагляд за якими здійснює Національна комісія з цінних з паперів та фондового ринку», затверджених Рішенням Національної комісії з цінних з паперів та фондового ринку («НКЦПФР») №555 від 22 липня 2021 року, ми надаємо наступну інформацію, що вимагається додатково до вимог МСА.

- Аудит Корпоративного недержавного пенсійного фонду Національного банку України (ідентифікаційний код юридичної особи 34880663 в Єдиному державному реєстрі юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань) був проведений на основі договору № 119-SA/2021 від 07 жовтня 2021 року. Аудит був проведений у період з 6 грудня 2023 року по дату цього звіту.
- Інформація щодо структури власності Фонду, наведена в Примітці 1 до фінансової звітності, розкрита відповідно до вимог, встановлених «Положенням про форму та зміст структури власності», затвердженим наказом Міністерства фінансів України №163 від 19 березня 2021 року.
- Станом на 31 грудня 2023 року Фонд не є ані контролером, ані учасником небанківської фінансової групи, що зазначено в Примітці 1.

- Фонд не є підприємством, що становить суспільний інтерес, згідно з Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні».
- Станом на 31 грудня 2023 року Фонд не має дочірніх підприємств, що зазначено в Примітці 1.

▪ **Відповідність структури активів пенсійного фонду вимогам законодавства**

Як розкрито в Примітці 8, станом на 31 грудня 2023 року Фонд порушує пункт 3 статті 47 Закону України «Про недержавне пенсійне забезпечення» у зв'язку з наявністю у складі активів Фонду цінних паперів, які не допущені до торгів на регульованому фондовому ринку (крім випадку, якщо кредитний рейтинг облігацій відповідає інвестиційному рівню за Національною рейтинговою шкалою, визначеною законодавством).

▪ **Відповідність вимогам законодавства напрямів використання пенсійних активів**

Станом на 31 грудня 2023 року напрями використання пенсійних активів Фонду відповідають тим, що передбачені статтею 48 Закону України «Про недержавне пенсійне забезпечення».

▪ **Відповідність дотримання обмежень інвестиційної діяльності з пенсійними активами**

Як розкрито в Примітці 8, станом на 31 грудня 2023 року Фонд порушує пункт 21 розділу 1 статті 49 Закону України «Про недержавне пенсійне забезпечення» року у зв'язку з утриманням на балансі Фонду більш як 10 відсотків цінних паперів (корпоративних прав) одного емітента (крім облігацій міжнародних фінансових організацій, що розміщуються на території України).

Партнером завдання з аудиту, результатом якого є цей звіт незалежних аудиторів, є:

Пархоменко Ганна Валеріївна

Реєстраційний номер у Реєстрі аудиторів та суб'єктів аудиторської діяльності 101539

Заступник директора,

ПРАТ «КПМГ Аудит»

28 березня 2024 року

Київ, Україна

ЗВІТ ПРО ЧИСТУ ВАРТІСТЬ АКТИВІВ, ЩО НАЛЕЖАТЬ УЧАСНИКАМ*(у тисячах гривень)*

	<i>Примітки</i>	31 грудня 2023	31 грудня 2022
Активи			
Грошові кошти та їх еквіваленти	7	5 437	178 147
Депозити	7	1 028 227	628 630
Інвестиційні цінні папери	8	1 047 712	895 264
Інвестиційна нерухомість	9	7 678	76 339
Дебіторська заборгованість	10	166	276
Всього активів		2 089 220	1 778 656
Зобов'язання			
Поточна кредиторська заборгованість	11	399	384
Всього зобов'язань, крім чистих активів, що належать учасникам		399	384
<hr/>			
Всього чистих активів, що належать учасникам		2 088 821	1 778 272

Затверджено до випуску та підписано

28 березня 2024 року

Голова Ради Фонду**Ярослав МАТУЗКА****Директор Департаменту з управління діяльністю Корпоративного недержавного пенсійного фонду Національного банку України****Сергій КОЗАЧЕНКО**

ЗВІТ ПРО ЗМІНУ ЧИСТОЇ ВАРТОСТІ АКТИВІВ*(у тисячах гривень)*

	<i>Примітки</i>	2023 рік	2022 рік
Операції з учасниками, засновником та роботодавцями за період			
Пенсійні внески	12	78 599	77 024
Переведення від інших недержавних пенсійних фондів	12	-	8
Всього надходжень		78 599	77 032
Виплати учасникам	12	(130 912)	(113 985)
Переведення в інші недержавні пенсійні фонди	12	-	(647)
Всього витрат		(130 912)	(114 632)
Чисті витрати від операцій з учасниками, засновником та роботодавцями		(52 313)	(37 600)
Інвестиційний дохід		364 003	136 116
Доходи від інвестицій, такі як відсотки та дивіденди	13	283 271	190 146
Прибутки та збитки від продажу інвестицій та зміни у вартості інвестицій	13	79 704	(55 074)
Інші інвестиційні доходи та витрати	13	1 028	1 044
Адміністративні витрати	14	(1 141)	(672)
Інші (витрати) доходи		-	2
Чисте збільшення чистої вартості активів Фонду за період		310 549	97 846

Затверджено до випуску та підписано

28 березня 2024 року

Голова Ради Фонду**Ярослав МАТУЗКА****Директор Департаменту з управління діяльністю Корпоративного недержавного пенсійного фонду Національного банку України****Сергій КОЗАЧЕНКО**

ЗВІТ ПРО РУХ ГРОШОВИХ КОШТІВ*(у тисячах гривень)*

	<u>Примітки</u>	<u>2023 рік</u>	<u>2022 рік</u>
Грошові потоки за операціями з учасниками, засновником та роботодавцями			
Надходження пенсійних внесків та переведень від інших недержавних пенсійних фондів		78 599	77 035
Виплати учасникам та переведення в інші недержавні пенсійні фонди*		(130 895)	(114 631)
Чистий грошовий відтік за операціями з учасниками, засновником та роботодавцями		(52 296)	(37 596)
Грошові потоки від іншої операційної діяльності			
Розміщення депозитів		(1 331 375)	(699 100)
Повернення депозитів		941 500	706 800
Придбання ОВДП		(629 931)	(707 444)
Продаж/погашення ОВДП		544 809	584 940
Отримані відсотки та купон		277 189	202 399
Дохід від оренди		1 444	1 589
Надходження від продажу інвестиційної нерухомості		76 351	-
Отримані дивіденди		1 049	871
Адміністративні витрати		(1 062)	(990)
Сплачені податки		(388)	(520)
Інші надходження		-	1
Чистий грошовий потік (використаний)/від іншої операційної діяльності		(120 414)	88 546
Чистий потік (відтік) грошових коштів від операційної діяльності		(172 710)	50 950
Чистий потік (відтік) грошових коштів		(172 710)	50 950
Грошові кошти та їх еквіваленти на початок року	7	178 147	127 197
Вплив зміни валютних курсів		-	-
Грошові кошти та їх еквіваленти на кінець року**	7	5 437	178 147

* включаючи суму сплачених податку на доходи фізичних осіб та військового збору, коштів, утриманих при переведеннях

Затверджено до випуску та підписано

28 березня 2024 року

Голова Ради Фонду**Ярослав МАТУЗКА****Директор Департаменту з управління діяльністю Корпоративного недержавного пенсійного фонду Національного банку України****Сергій КОЗАЧЕНКО**

1. Основна діяльність

Корпоративний недержавний пенсійний фонд Національного банку України (далі – Фонд) заснований і діє на підставі Конституції України, Законів України «Про недержавне пенсійне забезпечення», «Про фінансові послуги та фінансові компанії», інших чинних нормативно-правових актів України та установчих документів Фонду.

Місцезнаходження Ради Фонду: Україна, 01601, місто Київ, вул. Інститутська, 9.

Одноосібним засновником Фонду є Національний банк України. Код ЄДРПОУ 00032106.

Місцезнаходження засновника Фонду: Україна, 01601, місто Київ, вул. Інститутська, 9.

Фонд не є контролером чи учасником небанківської фінансової групи.

Фонд створений з метою провадження діяльності з недержавного пенсійного забезпечення шляхом накопичення пенсійних внесків на користь учасників Фонду з подальшим управлінням пенсійними активами, а також здійснення пенсійних виплат учасникам Фонду у визначеному Законом України «Про недержавне пенсійне забезпечення» порядку. Відповідно до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» Фонд не є підприємством, що становить суспільний інтерес.

Основним регулятором ринку накопичувального пенсійного забезпечення є Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку (далі - Регулятор).

Предметом діяльності Фонду є сукупність організаційних, юридичних та інших передбачених чинним законодавством України дій, спрямованих на здійснення недержавного пенсійного забезпечення учасників Фонду з метою отримання ними додаткових до загальнообов'язкового державного пенсійного страхування пенсійних виплат.

Діяльність з недержавного пенсійного забезпечення є для Фонду виключним видом діяльності.

Органами управління Фонду є уповноважений орган засновника та Рада Фонду. Створення інших органів управління Фонду заборонено. Станом на 31 грудня 2023 року Фонд не має жодних дочірніх підприємств.

Порядок прийняття засновником рішень визначається законом та статутом засновника.

Рада Фонду здійснює контроль за поточною діяльністю Фонду та вирішує основні питання його роботи.

Прийняття рішень щодо оперативної діяльності Фонду та виконання функцій, визначених законодавством про недержавне пенсійне забезпечення, покладається на уповноважені структурні підрозділи засновника.

Рада Фонду провадить свою діяльність у порядку, визначеному статутом Фонду та законодавством.

Рішення Ради Фонду, прийняті у межах її компетенції, є обов'язковими для виконання засновником, роботодавцями-платниками та іншими вкладниками.

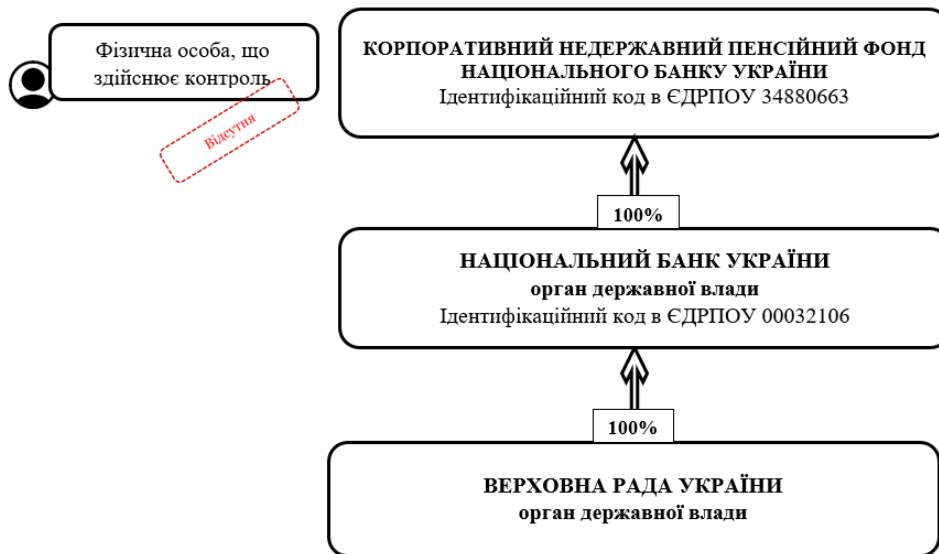
Організаційно-технічне та матеріальне забезпечення діяльності Ради Фонду здійснюється засновником Фонду на підставі відповідного рішення його уповноваженого органу.

Відповідно до статті 34 Закону України «Про недержавне пенсійне забезпечення» управління активами корпоративного недержавного пенсійного фонду, створеного Національним банком України, може здійснюватися ним без створення/залучення компанії з управління активами.

Для здійснення адміністрування, управління активами, зберігання пенсійних активів Фонду Радою Фонду укладено договори із засновником Фонду, яким на підставі рішення вищого органу управління утворено уповноважені структурні підрозділи, до функцій яких віднесено адміністрування, управління пенсійними активами та зберігання пенсійних активів Фонду.

Фонд для забезпечення своєї діяльності користується послугами аудитора та інших осіб, визначених Законом України «Про недержавне пенсійне забезпечення», на підставі договорів, які укладаються з цими особами Радою Фонду.

Структура власності Фонду за формою та змістом, визначеними відповідно до наказу Міністерства фінансів України від 19 березня 2021 року № 163 «Про затвердження Положення про форму та зміст структури власності»:

2. Умови, у яких працює Фонд

На діяльність Фонду впливають економіка та фінансові ринки України, яким притаманні особливості ринку, що розвивається. Правова, податкова і адміністративна системи продовжують розвиватися, проте пов'язані з ризиком неоднозначності тлумачення їх вимог, які до того ж схильні до частих змін, що у сукупності з іншими юридичними та фіскальними перешкодами створює додаткові проблеми для суб'єктів господарювання, які ведуть бізнес в Україні.

24 лютого 2022 р. російська федерація розпочала повномасштабне військове вторгнення в Україну. Війна, що триває, призвела до значних людських жертв, суттєвого переміщення населення, пошкодження інфраструктури, відключень електроенергії та значного порушення економічної діяльності в Україні в цілому. Це також мало негативний та тривалий вплив на політичне та бізнес-середовище в Україні, у тому числі на здатність багатьох суб'єктів господарювання продовжувати свою діяльність у звичайному режимі. У відповідь на військове вторгнення Президентом України було запроваджено воєнний стан, який наразі продовжено до 13 травня 2024 року.

Протягом 2023 та 2024 років активні бойові дії залишаються інтенсивними, хоча й зосередженими на сході та півдні України, а Автономна Республіка Крим та більша частина території Донецької, Луганської, Херсонської та Запорізької областей все ще перебувають під окупацією. Крім того, з жовтня 2022 року розпочалися ракетні та безпілотні атаки, які вплинули на електромережу, а також на іншу критично важливу цивільну інфраструктуру по всій Україні.

Незважаючи на війну, що триває, макроекономічні показники виявилися більш стійкими, ніж очікувалося спочатку. У січні 2024 року Національний банк України («НБУ») покращив прогноз зростання реального ВВП на 2023 рік до 5,7%. Річна інфляція за 2023 рік знизилася до 5,1%. Також відбулись зниження облікової ставки НБУ з 25% до 15% та відмова від політики прив'язки обмінного курсу. Однак існують очікування щодо сповільнення зростання через війну, що триває. Тим часом, баланс бюджету продовжує демонструвати значний дефіцит, спричинений видатками, пов'язаними з обороною та національною безпекою. Прогнози в цілому підлягають значним ризикам, насамперед через підвищену невизначеність, спричинену війною, а також можливі затримки або скорочення обсягів зовнішнього фінансування.

З початком війни НБУ запровадив певні адміністративні обмеження на операції з обміну валюти та рух капіталу, включаючи обмеження виплат відсотків і дивідендів за кордон. Через ці обмеження можливості обміну гривні є лімітованими, і вона не є вільно конвертованою валютою.

Після початку вторгнення всі глобальні рейтингові агентства знизили рейтинги України: Fitch - до рівня CC/CCC-, Moody's – до рівня Ca зі негативним прогнозом, а S&P – до рівня CCC з негативним прогнозом.

При інвестуванні пенсійних активів Фонду перевага надається розміщенню коштів на короткострокові депозитні вклади та в короткострокові/середньострокові ОВДП із дотриманням законодавчих обмежень щодо складу та структури активів, а також лімітів кредитного ризику Системи управління ризиками КНПФ НБУ.

У нинішніх умовах Фонд продовжує свою операційну діяльність щодо здійснення недержавного пенсійного забезпечення та здійснення пенсійних виплат учасникам. Для цілей своєї оцінки безперервності діяльності управлінський персонал дійшов висновку, що існує обґрунтована можливість того, що Фонд зможе продовжувати безперервну діяльність, виходячи, серед іншого, з таких міркувань:

- Керівництво Фонду вважає, що 99,3% активів Фонду станом на 31 грудня 2023 року складаються з високоліквідних фінансових інструментів (ОВДП та депозитів у державних та іноземних банках).
- Керівництво Фонду має намір утримувати придбані ОВДП до погашення й не розривати депозитні угоди до завершення їхньої дії завдяки наявності достатнього обсягу купонних та відсоткових надходжень для фінансування пенсійних виплат.
- Засновник та керівництво Фонду не мають наміру призупиняти діяльність Фонду або ліквідувати його.

Однак продовження військових дій може мати негативні наслідки для діяльності Фонду. Таким чином, ці події або умови вказують, що існує суттєва невизначеність, яка може поставити під значний сумнів здатність Фонду продовжувати свою діяльність на безперервній основі. Проте, як було зазначено вище, керівництво Фонду вважає, що є достатні підстави для складання цієї фінансової звітності на основі принципу безперервності.

Ця фінансова звітність була складена на основі припущення про безперервність діяльності та не містить жодних коригувань, які були б необхідні, якби Фонд не міг продовжувати свою діяльність на безперервній основі.

Ця фінансова звітність відображає поточну оцінку управлінського персоналу щодо впливу умов здійснення діяльності в Україні на операційну діяльність та фінансовий стан Фонду. Майбутні умови здійснення діяльності можуть відрізнятись від оцінки управлінського персоналу.

3. Основні положення облікової політики

Основи підготування

Ця річна фінансова звітність складена відповідно до стандартів бухгалтерського обліку МСФЗ, виданих Радою з міжнародних стандартів бухгалтерського обліку («МСФЗ»), та вимог Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» щодо складання фінансової звітності. При підготовці використовувався, зокрема, Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 26 (МСБО 26) «Облік та звітність щодо програм пенсійного забезпечення», відповідно до якого інвестиції програми пенсійного забезпечення відображаються за справедливою вартістю. Щодо ринкових цінних паперів, то їх справедливою вартістю є ринкова вартість.

Відповідно до Інвестиційної декларації Фонду, яка визначає його інвестиційну політику, інвестиції здійснюються в активи з відносно низьким рівнем фінансового ризику для збереження та примноження пенсійних накопичень учасників із метою забезпечення гідного рівня пенсійних виплат.

Станом на 31 грудня 2023 року, інвестиційна політика Фонду визначається як консервативна. Консервативна інвестиційна політика передбачає здійснення інвестиційної діяльності в інтересах учасників Фонду з метою отримання стабільного доходу за мінімального рівня ризику з метою збереження та примноження пенсійних накопичень.

За умов макроекономічної нестабільності оптимальним способом реалізації консервативної інвестиційної політики є інвестування в такі фінансові інструменти:

- облігації внутрішньої державної позики;

- депозити в державних банках;
- депозити в банках з іноземним капіталом, що входять до груп G-SIB;
- депозити в інших банках з іноземним капіталом.

Інвестиційна політика Фонду спрямована на одночасне досягнення таких цілей:

- забезпечення вчасних пенсійних виплат;
- захист пенсійних коштів від інфляції;
- дотримання мінімального рівня фінансового ризику під час обрання об'єктів інвестування, за умови досягнення цілей, зазначених вище.

Важливими складовими інвестиційної політики Фонду є також зменшення питомої ваги високоризикованих активів і поступове приведення структури активів до цільової відповідно до вимог Інвестиційної декларації та інвестиційної політики.

Ця річна фінансова звітність представлена в тисячах гривень («тис. грн»), якщо не зазначено інше.

Ця річна фінансова звітність була підготовлена виходячи з принципу безперервності діяльності Фонду.

Перерахунок іноземної валюти

Функціональною валютою Фонду є гривня. Операції в іноземній валюті первісно обліковуються в функціональній валюті за курсом, встановленим НБУ, що діє на дату здійснення операції. Монетарні активи та зобов'язання, деноміновані в іноземній валюті, перераховуються в функціональну валюту за курсом, що діє на дату складання фінансової звітності. Всі різниці, що виникають у зв'язку зі зміною валютних курсів, обліковуються у складі результату від зміни справедливої вартості інвестицій у звіті про зміну чистої вартості активів Фонду.

Основний обмінний курс валют долара США, встановлений Національним банком України, по відношенню до української гривні становив:

	На 31 грудня 2023 р.	Середній за 2023 р.	На 28 березня 2024 р.	На 31 грудня 2022 р.	Середній за 2022 р.
Грн/дол. США	37.9824	36.5750	39.2273	36.5686	32.3423

Фінансові активи

Первісне визнання

Всі фінансові активи первісно визнаються за справедливою вартістю. Операції купівлі або продажу фінансових активів, які вимагають поставку активів у строк, встановлений законодавством, або у відповідності з правилами, прийнятими на ринку (торгівля на «стандартних умовах»), визнаються на дату укладання угоди, тобто на дату, коли Фонд приймає на себе зобов'язання купити або продати актив.

Подальша оцінка

Активи, що обліковуються за справедливою вартістю, відображаються у звіті про чисті активи за справедливою вартістю. Фонд класифікує активи, які знаходяться в його інвестиційному портфелі, а саме залишки на поточних та депозитних рахунках, боргові та дольові цінні папери, дебіторську заборгованість як активи, що обліковуються за справедливою вартістю з визнанням результату переоцінки у зміні чистої вартості активів Фонду, оскільки Фонд управляє інвестиційним портфелем та оцінює результати операцій з активами в цьому портфелі на основі справедливої вартості. Інформація, підготовлена на основі справедливої вартості, регулярно надається Раді Фонду й аналізується нею. Зміни справедливої вартості відображаються у складі звіту про зміну чистої вартості активів Фонду. Фінансові активи, віднесені до цієї категорії, не можуть бути перекласифіковані в іншу категорію фінансових активів.

Дебіторська заборгованість представляє собою непохідні фінансові активи із встановленими або визначеними виплатами, які не котируються на активному ринку, якщо вона є контрактним правом

отримувати грошові кошти в майбутньому. Дебіторська заборгованість визнається в балансі лише коли Фонд стає стороною контрактних положень.

Знецінення фінансових активів

Резерв на знецінення фінансових активів, які обліковуються за справедливою вартістю, не формується, оскільки ефект знецінення таких фінансових активів відображений у зміні їх справедливої вартості.

Фінансові активи списуються з балансу, якщо відсутня реальна перспектива їх відшкодування в майбутньому, а все доступне забезпечення було реалізовано або передано Фонду.

Припинення визнання

Визнання фінансових активів припиняється, якщо:

- (а) активи погашені або права на отримання грошових потоків від активів інакше втратили свою чинність;
- (б) Фонд передав права на отримання грошових потоків від фінансових активів або уклав угоду про передачу, і при цьому також передав в основному всі ризики та вигоди, пов'язані з володінням активами;
- (в) Фонд не передав та не залишив в основному всі ризики та вигоди володіння, але припинив здійснювати контроль. Контроль вважається збереженим, якщо контрагент не має практичної можливості повністю продати актив непов'язаній стороні без внесення обмежень на продаж.

Оцінка за справедливою вартістю

Справедлива вартість є ціною, яка була б отримана за продаж активу чи виплачена за передачу зобов'язань у рамках звичайної операції між учасниками ринку на дату оцінки. Оцінка за справедливою вартістю передбачає, що операція з продажу активу чи передачі зобов'язання відбувається:

- на основному ринку для даного активу чи зобов'язання, або
- в умовах відсутності основного ринку, на найбільш вигідному ринку для даного активу чи зобов'язання.

Справедлива вартість активу чи зобов'язання оцінюється з використанням припущень, які використовувалися б учасниками ринку при визначенні ціни активу чи зобов'язання, при цьому передбачається, що учасники ринку діють у своїх найліпших інтересах.

Оцінка за справедливою вартістю нефінансового активу враховує можливість учасника ринку генерувати економічні вигоди або за допомогою використання активу найліпшим і найбільш ефективним чином або в результаті його продажу іншому учаснику ринку, який буде використовувати даний актив найліпшим і найбільш ефективним чином.

Фонд використовує моделі оцінки, які є прийнятними в сформованих обставинах і для яких доступні дані, достатні для оцінки за справедливою вартістю, при цьому максимально використовуючи доречні спостережувані вхідні дані і мінімально використовуючи неспостережувані вхідні дані.

Усі активи й зобов'язання, що обліковуються у фінансовій звітності за справедливою вартістю чи справедлива вартість яких розкривається в фінансовій звітності, класифікуються в рамках описаної нижче ієрархії джерел справедливої вартості на основі вхідних даних найнижчого рівня, які є значними для оцінки за справедливою вартістю в цілому:

- Рівень 1 – Ринкові котирування цін на активному ринку за ідентичними активами чи зобов'язаннями (без будь-яких коригувань). При цьому для визначення ринкової вартості цінних паперів, які обертаються більш як на одній фондовій біржі, за наявності існування декількох біржових курсів на дату оцінки у якості справедливої вартості приймається найменший біржовий курс.
- Рівень 2 – Моделі оцінки, в яких істотні для оцінки за справедливою вартістю вхідні дані, що відносяться до найнижчого рівня ієрархії, є прямо чи опосередковано спостережуваними на ринку.
- Рівень 3 – Моделі оцінки, в яких істотні для оцінки за справедливою вартістю вхідні дані, що відносяться до найнижчого рівня ієрархії, не є спостережуваними на ринку.

У випадку активів та зобов'язань, які переоцінюються у фінансовій звітності на періодичній основі, Фонд визначає необхідність їх переведення між рівнями ієрархії, повторно аналізуючи класифікацію (на основі початкових даних найнижчого рівня, які є значними для оцінки за справедливою вартістю в цілому) на кінець кожного звітного періоду.

Фінансові зобов'язання

Фінансові зобов'язання при первісному визнанні класифікуються як такі, що оцінюються за амортизованою вартістю. Фінансові зобов'язання первісно визнаються за справедливою вартістю, збільшеною на витрати, понесені на здійснення операції.

Після первісного визнання фінансові зобов'язання оцінюються за амортизованою вартістю з використанням методу ефективної відсоткової ставки.

Припинення визнання фінансового зобов'язання відбувається тоді, коли зобов'язання погашено, анульовано або закінчився термін його дії. Якщо існує фінансове зобов'язання заміщується аналогічним зобов'язанням перед тим самим кредитором на суттєво відмінних умовах, або умови існуючого зобов'язання значно змінюються, то таке заміщення або зміна враховується шляхом припинення визнання первісного зобов'язання та визнання нового зобов'язання. Різниця між балансовою вартістю первісного фінансового зобов'язання та сплаченою винагородою визнається у складі інвестиційних доходів або витрат.

Нефінансові активи

Інвестиційна нерухомість

Інвестиційна нерухомість спочатку оцінюється за собівартістю. Після первісного визнання інвестиційна нерухомість обліковується за справедливою вартістю, яка відображає ринкові умови на звітну дату. Прибутки або збитки, що виникають від зміни справедливої вартості інвестиційної нерухомості, включаються до складу інвестиційних доходів або витрат того періоду, в якому вони виникли.

Визнання інвестиційної нерухомості припиняється при її вибутті, або у випадку, якщо вона виведена з експлуатації, і від її вибуття не очікується економічних вигод у майбутньому. Різниця між чистими надходженнями від вибуття та балансовою вартістю об'єкту інвестиційної нерухомості визнається в інвестиційному прибутку або збитку в періоді, в якому було припинено її визнання.

Дебіторська заборгованість

Дебіторська заборгованість, що виникла внаслідок сплачених авансом витрат та майбутньою економічною вигодою від якої є отримання послуг, а не право на отримання грошових коштів або іншого фінансового активу, не є фінансовим активом.

Прибутки або збитки, що виникають від зміни справедливої вартості такої дебіторської заборгованості, включаються до складу інвестиційних доходів або витрат того періоду, в якому вони виникли.

Податки та збори

Фонд є податковим агентом за виплатами учасникам щодо податку з доходів фізичних осіб та військового збору. Податок з доходів фізичних осіб та військовий збір нараховуються в тому самому періоді, у якому було здійснено пенсійну виплату учасникам Фонду. Фонд є платником майнових податків за об'єктами, які знаходяться у власності чи платному користуванні Фонду.

Визнання інвестиційного доходу

Результат переоцінки інвестиційних активів

Результат переоцінки інвестиційних активів Фонду, що обліковуються за справедливою вартістю, відображається у складі інвестиційних доходів у звіті про зміну чистої вартості активів Фонду.

Дивідендний дохід

Дивідендний дохід визнається тоді, коли встановлюється право Фонду на отримання відповідного платежу.

Дохід від оренди

Дохід від інвестиційної нерухомості, наданої в операційну оренду, обліковується за прямолінійним методом протягом строку оренди та входить до інвестиційного доходу.

Відсоткові та аналогічні доходи

Відсоткові доходи визнаються в звіті про зміну чистої вартості активів згідно контрактних умов боргових інструментів та входять до інвестиційного доходу.

Пенсійні внески та виплати

Пенсійні внески визнаються у звіті про зміну чистих активів відповідно до методу нарахування, що співпадає з моментом їх зарахування на індивідуальні пенсійні рахунки учасників. Пенсійні виплати визнаються у звіті про зміну чистої вартості активів у день отримання від учасника заяви на отримання пенсійної виплати.

Чисті активи, що належать учасникам

Чисті активи, що належать учасникам, класифікуються як зобов'язання Фонду перед учасниками відповідно до умов пенсійної схеми та Закону України «Про недержавне пенсійне забезпечення», за якими учасник у будь-який момент часу при настанні виходу з пенсійного плану може забрати частину активів, яка йому належить.

4. Застосування нових чи переглянутих стандартів

Ряд нових стандартів набули чинності для річних періодів, що починаються з 1 січня 2023 року. Зазначені нижче нові чи змінені стандарти та тлумачення, не мали суттєвого впливу на фінансову звітність Фонду:

- Відстрочений податок, пов'язаний з активами та зобов'язаннями, що виникає в результаті однієї операції (Поправка до МСБО 12).
- МСФЗ 17 «Страхові контракти» та поправки до МСФЗ 17 «Страхові контракти».
- Розкриття облікової політики (Поправки до МСБО 1 та Практичних рекомендацій 2 щодо МСФЗ).
- Визначення бухгалтерських оцінок (Поправки до МСБО 8).

5. Нові положення бухгалтерського обліку

Деякі нові стандарти набувають чинності для річних періодів, що починаються після 1 січня 2024 року, з можливістю їх дострокового застосування. Однак Фонд достроково не застосовував зазначені нові стандарти і зміни до стандартів при складанні цієї фінансової звітності.

Нові чи змінені стандарти, подані далі, як очікується, не матимуть впливу на фінансову звітність Фонду:

- Класифікація зобов'язань як поточні і непоточні та непоточні зобов'язання із спеціальними умовами (Зміни до МСБО 1) – з 1 січня 2024 року.
- Угоди з фінансування постачальників (Зміни до МСБО 7 та МСФЗ 7) – з 1 січня 2024 року.
- Орендне зобов'язання в операціях продажу та зворотної оренди (Зміни до МСФЗ 16) – з 1 січня 2024 року.
- Відсутність конвертованості (Зміни до МСБО 21) – з 1 січня 2025 року.

6. Суттєві облікові судження та оцінки

У процесі застосування облікової політики керівництво Фонду використовувало свої судження та здійснювало оцінки при визначенні сум, відображених у річній фінансовій звітності. Найсуттєвіше використання суджень та оцінок включає таке:

Облік вкладень в інші компанії

Фонд є інвестиційним суб'єктом господарювання, оскільки:

- отримує кошти від багатьох учасників з метою накопичення пенсійних внесків із подальшим управлінням пенсійними активами;
- метою інвестування пенсійних активів є забезпечення збереження та приросту пенсійних коштів учасників;
- вимірює та оцінює результативність практично всіх інвестицій на основі справедливої вартості.

Фонд обліковує вкладення в інші компанії за справедливою вартістю.

Справедлива вартість корпоративних облігацій

Фонд відображає корпоративні облігації за справедливою вартістю відповідно до вимог МСБО 26. Корпоративні облігації у складі інвестиційного портфелю Фонду станом на 31 грудня 2023 року та 2022 року не мають ринкових котирувань. Виплати за всіма облігаціями є простроченими станом на звітну дату (Примітка 8).

Для визначення справедливої вартості корпоративних облігацій Фонд залучає незалежного оцінювача. Оцінка здійснюється з використанням методу дисконтованих грошових потоків.

При цьому, якщо за корпоративними облігаціями відсутнє будь-яке забезпечення та/або відсутня вірогідність отримання будь-яких економічних вигід, та/або якщо їхня справедлива вартість за даними останньої зовнішньої незалежної оцінки дорівнює нулю, зовнішня незалежна оцінка не проводиться.

Відтак, для визначення справедливої вартості корпоративних облігацій станом на 31 грудня 2023 року та 2022 року Фонд не залучав незалежного оцінювача з огляду на відсутність забезпечення, відсутність вірогідності отримання будь-яких економічних вигід за ними, а також з огляду на результати останньої зовнішньої незалежної оцінки.

7. Грошові кошти та їх еквіваленти і строкові депозити

Грошові кошти та їх еквіваленти і строкові депозити обліковуються за справедливою вартістю. Справедлива вартість відображає також зменшення вартості, зумовлене кредитним ризиком. Відповідно, Фонд не здійснює окремих аналіз для виявлення додаткових ознак знецінення окрім прострочення.

Грошові кошти та їх еквіваленти і строкові депозити включають:

<i>(у тисячах гривень)</i>	31 грудня 2023 року	<i>31 грудня 2022 року</i>
Строкові депозити, розміщені на строк понад три місяці	1 028 227	628 630
Депозити до запитання та строкові депозити, розміщені на строк до трьох місяців	5 112	177 962
Поточні рахунки	325	185
Всього грошових коштів та їх еквівалентів і депозитів	1 033 664	806 777

Нижче наведений аналіз грошових коштів та строкових депозитів за кредитною якістю станом на 31 грудня 2023 року:

(у тисячах гривень)

	<i>Поточні рахунки</i>	<i>Депозити до запитання (депозитні лінії)</i>	<i>Строкові депозити</i>	<i>Всього</i>
Не прострочені (за справедливою вартістю)	325	5 112	1 028 227	1 033 664
- Національний банк України	325	-	-	325
- Державні банки	-	5 112	624 815	629 927
- Інші недержавні банки	-	-	403 412	403 412
Всього грошових коштів та їх еквівалентів та строкових депозитів	325	5 112	1 028 227	1 033 664

Нижче наведений аналіз грошових коштів та строкових депозитів за кредитною якістю станом на 31 грудня 2022 року:

(у тисячах гривень)

	<i>Поточні рахунки</i>	<i>Депозити до запитання (депозитні лінії)</i>	<i>Строкові депозити</i>	<i>Всього</i>
Не прострочені (за справедливою вартістю)	185	22 149	784 443	806 777
- Національний банк України	185	-	-	185
- Державні банки	-	22 149	250 609	272 758
- Інші недержавні банки	-	-	533 834	533 834
Всього грошових коштів та їх еквівалентів та строкових депозитів	185	22 149	784 443	806 777

Станом на 31 грудня 2023 року середньозважена ставка дохідності за портфелем банківських депозитів в національній валюті, розміщених у банках, склала 14,2% річних (31 грудня 2022 року: 17,14%). Станом на 31 грудня 2023 та 31 грудня 2022 року банківські депозити, номіновані в іноземній валюті, відсутні.

Станом на 31 грудня 2023 року інформація щодо інвестицій у грошові кошти та їх еквіваленти і строкові депозити, які перевищують 5% активів, наведена нижче:

(у тисячах гривень)

Контрагент	Тип вкладу	Валюта вкладу	Ставка	Балансова вартість активів	Питома вага у портфелі, %
АТ «Укргазбанк»	Депозитна лінія	UAH	7,0%	6 112	10,00%
	Депозит	UAH	14,8%	21 263	
	Депозит	UAH	16,0%	12 482	
	Депозит	UAH	14,8%	40 703	
	Депозит	UAH	18,0%	13 199	
	Депозит	UAH	13,0%	28 100	
	Депозит	UAH	14,8%	87 027	
АТ «Укресімбанк»	Депозит	UAH	17,1%	42 816	10,13%*
	Депозит	UAH	17,1%	21 564	
	Депозит	UAH	17,1%	7 983	
	Депозит	UAH	17,1%	7 179	
	Депозит	UAH	16,0%	57 274	
	Депозит	UAH	16,0%	25 167	
	Депозит	UAH	16,0%	27 964	
	Депозит	UAH	15,0%	14 124	
АТ «Ощадбанк»	Депозит	UAH	17,0%	7 653	10,02%*
	Депозит	UAH	15,0%	74 943	
	Депозит	UAH	15,0%	57 726	
	Депозит	UAH	15,0%	25 015	
	Депозит	UAH	15,0%	19 242	
	Депозит	UAH	15,0%	22 280	
АТ «Піреус банк МКБ»	Депозит	UAH	13,5%	10 111	7,48%
	Депозит	UAH	12,5%	51 238	
	Депозит	UAH	12,5%	74 482	
АТ «Правекс Банк»	Депозит	UAH	12,5%	30 466	6,20%
	Депозит	UAH	11,0%	22 508	
	Депозит	UAH	12,5%	6 931	
	Депозит	UAH	10,8%	58 630	
	Депозит	UAH	11,3%	41 393	

* перевищення, яке виникло за рахунок коливань ринкової вартості активу, не є порушенням вимог Закону України «Про недержавне пенсійне забезпечення».

Станом на 31 грудня 2022 року інформація щодо інвестицій у грошові кошти та їх еквіваленти і строкові депозити, які перевищують 5% активів, наведена нижче:

(у тисячах гривень)

Контрагент	Тип вкладу	Валюта вкладу	Ставка	Балансова вартість активів	Питома вага у портфелі, %
АТ «Укргазбанк»	Депозитна лінія	UAH	17,0%	32 565	6,52%
	Депозит	UAH	19,5%	83 358	
АТ «Укрексімбанк»	Депозит	UAH	9,5%	41 633	8,82%
	Депозит	UAH	19,0%	21 136	
	Депозит	UAH	19,0%	7 824	
	Депозит	UAH	19,0%	6 706	
	Депозит	UAH	19,0%	54 945	
	Депозит	UAH	19,0%	24 591	
АТ «Прокредит Банк»	Депозит	UAH	10,0%	10 287	7,83%
	Депозит	UAH	11,0%	6 864	
	Депозит	UAH	11,0%	49 660	
	Депозит	UAH	11,0%	21 297	
	Депозит	UAH	19,0%	18 697	
	Депозит	UAH	19,0%	32 516	
АТ «Кредобанк»	Депозит	UAH	9,6%	7 964	6,88%
	Депозит	UAH	19,0%	59 038	
	Депозит	UAH	19,0%	4 979	
АТ «Піреус банк МКБ»	Депозит	UAH	19,0%	50 468	7,67%
	Депозит	UAH	9,6%	33 370	
	Депозит	UAH	10,0%	70 595	
АТ «Правекс Банк»	Депозит	UAH	19,8%	4 474	7,63%
	Депозит	UAH	19,8%	27 940	
	Депозит	UAH	19,0%	45 726	
АТ «Правекс Банк»	Депозит	UAH	9,5%	13 508	7,63%
	Депозит	UAH	19,0%	11 178	
	Депозит	UAH	19,0%	19 823	
	Депозит	UAH	9,5%	29 839	
	Депозит	UAH	19,0%	15 613	

8. Інвестиційні цінні папери

Інвестиційні цінні папери включають:

(у тисячах гривень)

	31 грудня 2023 року	31 грудня 2022 року
Державні облігації України	1 040 725	888 277
Корпоративні акції	6 987	6 987
Всього інвестиційних цінних паперів	1 047 712	895 264

Інвестиційні цінні папери Фонду обліковуються за справедливою вартістю. Справедлива вартість відображає також зменшення вартості, зумовлене кредитним ризиком та знеціненням. Відповідно, Фонд не здійснює окремих аналізів для виявлення додаткових ознак знецінення окрім прострочення.

Нижче наведений аналіз інвестиційних боргових цінних паперів за кредитною якістю станом на 31 грудня 2023 року:

<i>(у тисячах гривень)</i>	<i>Державні облігації України</i>	<i>Корпоративні облігації</i>	<i>Всього</i>
Не прострочені (за справедливою вартістю)	1 040 725	-	1 040 725
- Державні облігації України	1 040 725	-	1 040 725
Прострочені (за справедливою вартістю)	-	-	-
Всього інвестиційних боргових цінних паперів	1 040 725	-	1 040 725

Нижче наведений аналіз інвестиційних боргових цінних паперів за кредитною якістю станом на 31 грудня 2022 року:

<i>(у тисячах гривень)</i>	<i>Державні облігації України</i>	<i>Корпоративні облігації</i>	<i>Всього</i>
Не прострочені (за справедливою вартістю)	888 277	-	888 277
- Державні облігації України	888 277	-	888 277
Прострочені (за справедливою вартістю)	-	-	-
Всього інвестиційних боргових цінних паперів	888 277	-	888 277

Станом на 31 грудня 2023 року в інвестиційному портфелі Фонду перебували ОВДП 8 випусків класичних облігацій (передбачають виплату номіналу облігації наприкінці терміну погашення та нарахування відсотків на весь номінал за облігацією за відповідний період), номінованих у гривні.

Станом на 31 грудня 2023 року частка ОВДП склала 49,8% від загальної вартості активів Фонду (31 грудня 2022 року: 49,9%). Середньозважена доходність до погашення станом на 31 грудня 2023 року за портфелем ОВДП, номінованих у гривні, складала 17,89% (31 грудня 2022 року: 18,73%).

Станом на 31 грудня 2023 та 31 грудня 2022 року в інвестиційному портфелі Фонду відсутні ОВДП, номіновані в дол. США.

Станом на 31 грудня 2023 року розмір портфелю корпоративних акцій складає 0,3% від загальної вартості активів Фонду (31 грудня 2022 року: 0,4%).

Станом на 31 грудня 2023 року та 31 грудня 2022 року Фонд утримує на балансі корпоративні акції ПАТ «Національний депозитарій України», частка яких складає 10,94% статутного капіталу емітента. Утримання таких активів на балансі не відповідає вимогам Закону України «Про недержавне пенсійне забезпечення» щодо складу активів недержавного пенсійного фонду в частині утримання більш ніж 10% цінних паперів (корпоративних прав) одного емітента. На дату затвердження цієї фінансової звітності це порушення не має значного впливу на діяльність Фонду, а управлінський персонал вживає заходів щодо його усунення.

Станом на 31 грудня 2023 року розмір портфелю корпоративних облігацій становить 0% від загальної вартості активів Фонду (31 грудня 2022 року: 0%). Станом на 31 грудня 2023 року та 31 грудня 2022 року усі корпоративні облігації були прострочені.

Станом на 31 грудня 2023 року та 31 грудня 2022 року прострочені корпоративні облігації є виключеними з біржового реєстру. Утримання таких активів на балансі не відповідає вимогам Закону України «Про недержавне пенсійне забезпечення» щодо складу активів недержавного пенсійного фонду. При цьому, стосовно корпоративних облігацій одного з емітентів, виключених з біржового реєстру, балансова вартість яких станом на 31 грудня 2023 року складала 0 гривень, емітент знаходиться в процесі процедури банкрутства. У разі ліквідації підприємства, Регулятор скасує реєстрацію випусків цінних паперів емітента. Регулятором винесено розпорядження щодо усунення Фондом відповідних порушень до 5 травня 2022 року. У 2022 році Регулятор продовжив на строк до трьох місяців після припинення дії воєнного стану термін виконання розпоряджень про усунення порушень законодавства на ринках капіталу та організованих товарних ринках строк виконання яких припав/припадає на період дії воєнного стану. Станом на дату цієї фінансової звітності військовий стан діє до 13 травня 2024 року. Якщо ліквідаційна процедура не завершиться до дати закінчення дії розпорядження щодо усунення відповідних порушень, Фонд повторно клопотатиме щодо продовження строку усунення порушень із огляду на

відсутність можливості здійснення будь-яких інших дій стосовно даних облігацій через наявність заборони внесення змін до системи депозитарного обліку щодо облігацій емітента, накладеної Регулятором. Стосовно решти емітентів корпоративних облігацій, виключених з біржового реєстру, балансова вартість яких станом на 31 грудня 2023 року складала 0 гривень, визначити чи здійснюють вони господарську діяльність не вбачається можливим, оскільки, у порушення вимог чинного законодавства, протягом останніх п'яти років вони не публікують звітність емітента на офіційному порталі Регулятора.

9. Інвестиційна нерухомість

Рух за статтями інвестиційної нерухомості був таким:

(у тисячах гривень)

	Примітки	2023 рік	2022 рік
Інвестиційна нерухомість станом на 1 січня		76 339	73 155
Надходження		-	-
Вибуття		(71 759)	-
Чистий прибуток (збиток) від коригування справедливої вартості	13	3 098	3 184
Інвестиційна нерухомість станом на 31 грудня		7 678	76 339

Станом на 31 жовтня 2023 року та 30 листопада 2022 року Фонд здійснював переоцінку інвестиційної нерухомості. Переоцінка була виконана незалежними оцінювачами з оцінки нерухомості, які мають визнану відповідну професійну кваліфікацію. Основним принципом оцінки, на якому ґрунтується розрахунок справедливої вартості у звітах оцінювачів, є принцип найбільш ефективного використання. Принцип найбільш ефективного використання полягає у врахуванні залежності ринкової вартості об'єкта оцінки від його найбільш ефективного використання. Під найбільш ефективним використанням розуміється використання майна, у результаті якого вартість об'єкта оцінки є максимальною. При цьому розглядаються тільки ті варіанти використання майна, які є технічно можливими, дозволеними та економічно доцільними.

Результат переоцінки інвестиційної нерухомості відображено у складі результату від зміни справедливої вартості активів (Примітка 13).

У травні 2023 року за результатами проведення публічного аукціону Фонд продав об'єкт інвестиційної нерухомості, право власності на який він набув у 2019 році шляхом звернення стягнення в позасудовому порядку в рахунок погашення заборгованості за облігаційними зобов'язаннями емітента корпоративних облігацій. Фонд визнав прибуток від продажу у розмірі 2 533 тис. грн, включений до складу інвестиційного доходу у звіті про зміну чистої вартості активів.

У жовтні 2023 року за результатами проведення публічного аукціону Фонд продав об'єкт інвестиційної нерухомості, право власності на частину якого він набув у 2014 році шляхом придбання та на іншу частину у 2021 році шляхом звернення стягнення в судовому порядку в рахунок погашення заборгованості за облігаційними зобов'язаннями емітента корпоративних облігацій. Фонд визнав прибуток від продажу у розмірі 2 059 тис. грн.

Протягом 2023 року Фонд надавав в оренду частину інвестиційної нерухомості за договорами операційної оренди та визнав орендний дохід у розмірі 1 416 тис. грн, (у 2022 році: 1 564 тис. грн).

10. Дебіторська заборгованість

(у тисячах гривень)

	31 грудня 2023 року	31 грудня 2022 року
Дебіторська заборгованість за операційною орендою	-	31
Дебіторська заборгованість за аудиторськими послугами	166	245
Всього дебіторська заборгованість	166	276

11. Поточна кредиторська заборгованість

Поточна кредиторська заборгованість включає:

<i>(у тисячах гривень)</i>	31 грудня 2023 року	31 грудня 2022 року
Поточна кредиторська заборгованість перед учасниками	395	378
Поточна кредиторська заборгованість за одержаними авансами	-	3
Інші поточні зобов'язання	4	3
Всього поточна кредиторська заборгованість	399	384

Поточна кредиторська заборгованість перед учасниками виникла при нарахуванні виплат за отриманими заявами учасників.

До інших зобов'язань включені пенсійні внески учасників, які надійшли на поточний рахунок Фонду, але ще не були зараховані на індивідуальні пенсійні рахунки учасників.

12. Розрахунки з учасниками та вкладниками

Пенсійні схеми, порядок внесення змін до них та їх скасування

Умови та порядок недержавного пенсійного забезпечення, що здійснюється Фондом, визначаються пенсійними схемами, які розробляються з дотриманням вимог Закону України «Про недержавне пенсійне забезпечення», інших нормативно-правових актів із питань недержавного пенсійного забезпечення, а також Статуту.

Програма недержавного пенсійного забезпечення Фонду є програмою з визначеними внесками.

Учасниками Фонду є виключно фізичні особи, які перебувають (перебували) у трудових відносинах із засновником Фонду або роботодавцями – платниками, на користь яких сплачуються (сплачувались) пенсійні внески у Фонд та які мають право або набудуть право на отримання пенсійних виплат або отримують такі виплати з Фонду згідно із Законом України «Про недержавне пенсійне забезпечення». Загальна чисельність учасників Фонду станом на 31 грудня 2023 року складає 12 778 осіб (31 грудня 2022 року: 12 750 осіб). 2 580 учасників Фонду є також вкладниками-фізичними особами Фонду на свою користь станом на 31 грудня 2023 року (31 грудня 2022 року: 2 594 учасників). Участь у Фонді є добровільною.

Протягом 2023 року змін в умовах пенсійного плану не відбулося.

Порядок укладення пенсійних контрактів з Фондом

Пенсійний контракт є договором між Фондом та його вкладником, який укладається від імені Фонду його адміністратором та згідно з яким здійснюється недержавне пенсійне забезпечення учасника Фонду за рахунок пенсійних внесків такого вкладника.

Станом на 31 грудня 2023 року, як і на 31 грудня 2022 року, вкладниками Фонду є:

- засновник Фонду;
- фізичні особи, які уклали індивідуальні пенсійні контракти з Фондом.

У разі припинення трудових відносин учасника Фонду із засновником Фонду, роботодавцем-засновником Фонду зобов'язаний розірвати пенсійний контракт, укладений на користь учасника Фонду. Такий учасник зобов'язаний укласти новий пенсійний контракт із адміністратором будь-якого іншого пенсійного фонду або, у разі досягнення пенсійного віку, визначеного відповідно до законодавства, укласти договір страхування довічної пенсії зі страховою організацією, або відкрити в банку пенсійний депозитний рахунок. Переведення пенсійних коштів такого учасника до іншої фінансової установи здійснюється протягом п'яти робочих днів після отримання відповідної заяви та необхідних документів.

Індивідуальний пенсійний рахунок учасника Фонду закривається після переведення пенсійних коштів, облікованих на індивідуальному пенсійному рахунку такого учасника.

При цьому в разі, якщо учасник Фонду припиняє трудові відносини з роботодавцем-засновником Фонду, він може залишитися учасником Фонду за умови, якщо він уклав індивідуальний пенсійний контракт із Фондом.

Учасник Фонду має право в односторонньому порядку розірвати пенсійний контракт, який укладено з ним особисто, або вимагати зміни його умов.

Пенсійні внески до Фонду

Пенсійні внески – грошові кошти, сплачені вкладником до Фонду в розмірі та порядку, які встановлюються пенсійним контрактом, укладеним із Фондом згідно з умовами обраної пенсійної схеми.

Розмір пенсійних внесків засновника Фонду встановлюється пенсійним контрактом виходячи з розміру заробітної плати та/або мінімальної заробітної плати в розрахунку на один місяць учасника Фонду, крім працівників, які отримали пенсійну виплату (за винятком пенсійних виплат, підставою для яких є настання інвалідності або критичний стан здоров'я), та працівників, які перебувають у відпустці для догляду за дитиною. Пенсійні внески на користь останніх сплачуються в розмірі одного неоподаткованого мінімуму доходів громадян.

Засновник Фонду здійснює пенсійні внески на користь учасників Фонду щомісячно, проте має право в односторонньому порядку призупинити здійснення внесків не більше ніж на рік.

Розмір та періодичність здійснення пенсійних внесків учасниками Фонду на свою користь встановлюється індивідуальними пенсійними контрактами.

Максимальний розмір пенсійних внесків не обмежується.

Пенсійні внески у 2023 та 2022 роках сплачувалися лише в національній валюті України.

Пенсійні внески сплачуються шляхом перерахування відповідних грошових сум на поточний рахунок Фонду у зберігача Фонду.

Пенсійні внески визнаються у звіті про зміну чистих активів відповідно до методу нарахування, що співпадає з моментом їх зарахування на індивідуальний пенсійний рахунок учасника.

Пенсійні внески, зараховані на користь учасників Фонду, включають:

<i>(у тисячах гривень)</i>	<u>2023 рік</u>	<u>2022 рік</u>
Внески, сплачені засновником Фонду	77 450	76 170
Внески, сплачені фізичними особами-вкладниками	1 149	854
Переведення коштів фізичних осіб з інших НПФ	-	8
Всього внесків	78 599	77 032

Використання пенсійних активів Фонду

Пенсійні активи, що накопичуються у Фонді, використані за 2023 рік для цілей інвестиційної діяльності Фонду, виконання зобов'язань Фонду перед його учасниками та оплати витрат, пов'язаних зі здійсненням недержавного пенсійного забезпечення з урахуванням обмежень, встановлених законодавством із недержавного пенсійного забезпечення.

Сума пенсійних коштів, що належить кожному учаснику Фонду, визначається шляхом множення кількості одиниць пенсійних активів Фонду, облікованих на індивідуальному пенсійному рахунку учасника Фонду, на чисту вартість одиниці пенсійних активів Фонду та відображається на індивідуальному пенсійному рахунку учасника Фонду.

Сума пенсійних коштів усіх учасників пенсійного Фонду дорівнює чистій вартості активів пенсійного Фонду.

Чиста вартість активів Фонду, кількість одиниць пенсійних активів Фонду та чиста вартість одиниці пенсійних активів Фонду визначаються кожного робочого дня.

Пенсійні виплати здійснюються учаснику Фонду чи його спадкоємцям у грошовій формі за рахунок пенсійних коштів, які накопичені у Фонді та обліковуються на індивідуальному пенсійному рахунку учасника Фонду, за умови набуття права на цю виплату відповідно до діючого законодавства України.

Пенсійні виплати відображаються в обліку в день отримання від учасника заяви на отримання пенсійної виплати.

Фонд здійснює одноразові та періодичні пенсійні виплати відповідно до статей 60-65 Закону України «Про недержавне пенсійне забезпечення». Відповідно до законодавства, Фонд може здійснювати такі види пенсійних виплат:

- пенсія на визначений строк;
- одноразова пенсійна виплата.

Підставою для отримання пенсії на визначений строк є досягнення пенсійного віку, дату настання якого визначено в заяві учасника Фонду. Пенсійний вік, що визначається учасником Фонду, може бути меншим від пенсійного віку, який дає право на пенсію за загальнообов'язковим державним пенсійним страхуванням, але не більш ніж на 10 років, якщо інше не визначено законом. Пенсійний вік, що визначається учасником Фонду, може бути більшим від пенсійного віку, який надає право на пенсію за загальнообов'язковим державним пенсійним страхуванням.

Виплата пенсії на визначений строк може здійснюватися з такою періодичністю:

- щомісячно;
- щоквартально;
- один раз на шість місяців;
- один раз на рік.

При цьому, учасник Фонду може змінювати періодичність здійснення пенсійних виплат.

Одноразова пенсійна виплата здійснюється Фондом у разі:

- медично підтвердженого критичного стану здоров'я учасника Фонду (онкозахворювання, інсульт тощо);
- настання інвалідності учасника Фонду;
- коли сума належних учаснику Фонду пенсійних коштів на дату настання пенсійного віку учасника Фонду не досягає мінімального розміру суми пенсійних накопичень, встановленого законодавством з недержавного пенсійного забезпечення;
- виїзду учасника Фонду на постійне проживання за межі України;
- смерті учасника Фонду.

Пенсійна виплата, що здійснюється одноразово, провадиться протягом п'яти робочих днів після отримання відповідної заяви та необхідних документів.

Протягом 2023 та 2022 років Фонд здійснив такі види виплат:

(у тисячах гривень)

	2023 рік	2022 рік
Періодичні пенсійні виплати на визначений контрактом строк, з них:	115 026	99 787
- строком виплат від 10 до 15 років	114 641	99 478
- строком виплат від 15 до 20 років	385	309
Одноразові пенсійні виплати, з них:	15 886	14 198
- у разі медично підтвердженого критичного стану здоров'я, настання інвалідності	6 921	6 417
- у зв'язку з недосягненням мінімального розміру накопичень	2 859	2 308
- у разі смерті учасника – його спадкоємцям	5 887	5 262
- у зв'язку з виїздом на постійне проживання за межі України	219	211
Переведено до інших НПФ	-	647
Всього виплат	130 912	114 632

13. Інвестиційний дохід

Інвестиційний дохід включає:

(у тисячах гривень)	2023 рік			2022 рік		
	Доходи від інвестицій, такі як відсотки та дивіденди	Прибутки та збитки від продажу інвестицій та зміни у вартості інвестицій	Всього	Доходи від інвестицій, такі як відсотки та дивіденди	Прибутки та збитки від продажу інвестицій та зміни у вартості інвестицій	Всього
Результат від зміни справедливої вартості активів, в т. ч.:	283 271	79 704	362 975	190 146	(55 074)	135 072
- депозити	156 124	5 488	161 612	89 608	416	90 024
- ОВДП	126 098	66 526	192 624	99 667	(57 569)	42 098
- інвестиційна нерухомість	-	7 690	7 690	-	3 184	3 184
- акції	1 049	-	1 049	871	(1 105)	(234)
Дохід від передачі активів в оренду	-	-	1 416	-	-	1 564
Сплачені податки на майно	-	-	(388)	-	-	(520)
Всього інвестиційний дохід	283 271	79 704	364 003	190 146	(55 074)	136 116

У звітному році продаж ОВДП не здійснювався, а депозитні угоди достроково не розривалися. Нереалізований фінансовий результат від операцій з ОВДП у звітному році спричинено коригуванням балансової вартості ОВДП до поточної справедливої вартості. Керівництво Фонду має намір утримувати придбані ОВДП до погашення й не розривати депозитні угоди до завершення їхньої дії так як обсяг купонних та відсоткових надходжень є джерелом для фінансування пенсійних виплат (див. також Примітку 2).

14. Адміністративні витрати

У грудні 2014 року до Статуту Фонду було внесено зміни, зокрема, в частині віднесення до повноважень Ради Фонду прийняття рішень щодо витрат, які відшкодовуються за рахунок пенсійних активів Фонду.

Таким чином, за рішенням Ради Фонду до складу витрат Фонду, які можуть здійснюватися за рахунок пенсійних активів Фонду, належать витрати, пов'язані з:

- оплатою послуг із проведення планових аудиторських перевірок Фонду;
- оплатою послуг із оцінки пенсійних активів Фонду;
- обслуговуванням пенсійних активів Фонду, в тому числі юридично-консультаційних послуг та/або послуг з упровадження та/або вдосконалення системи управління ризиками Фонду.

У попередньому періоді за рішенням Ради Фонду за рахунок пенсійних активів було здійснено оплату за вчинення нотаріальних дій щодо перереєстрації права власності Фонду на заставне майно.

Усі інші витрати, пов'язані з виконанням функцій адміністрування, управління активами та зберігання активів Фонду, здійснюються за рахунок засновника Фонду.

Адміністративні витрати Фонду включають:

(у тисячах гривень)	2023 рік	2022 рік
Витрати на аудит	861	562
Витрати на оцінку активів	120	-
Юридичні послуги	160	110
Всього адміністративних витрат	1 141	672

Витрати Фонду на юридичні послуги пов'язані з необхідністю правового захисту активів та інтересів Фонду.

Витрати на аудит у 2023 році включають частково витрати за проведення аудиторської перевірки за 2022 рік та частково за проведення аудиторської перевірки за 2023 рік, оскільки послуги згідно укладених договорів надавались протягом 2022 та 2023 років відповідно.

15. Договірні та умовні зобов'язання

Юридичні аспекти

Під час звичайного ведення операцій Фонд виступає стороною різних судових процесів та спорів. Станом на 31 грудня 2023 року Фонд бере участь у судових процесах у якості позивача та в якості відповідача. Інформація щодо стану судових справ використовується для оцінки грошових потоків за активами при визначенні їх справедливої вартості.

Процедура банкрутства боржника Фонду

У 2019 році було включено до реєстру вимог кредиторів кредиторські вимоги Фонду у розмірі 68 855 тис. грн до одного з емітентів корпоративних облігацій. Постановою суду боржника було визнано банкрутом та відкрито ліквідаційну процедуру. Частково вимоги задоволені в 2021 році шляхом звернення стягнення на предмети іпотеки. Ймовірність задоволення залишку вимог Фонду за рахунок майна боржника оцінюється як низька. Станом на 31 грудня 2023 року процедура ліквідації триває.

Покриття збитків

Покриття збитків, завданих Фонду внаслідок порушень законодавства, положень інвестиційної декларації пенсійного фонду або договору про управління активами пенсійного фонду особою, що здійснює управління активами пенсійних фондів, здійснюється за рахунок резервного фонду особи, що здійснює управління активами такого пенсійного фонду, а в разі недостатності резервного фонду – за рахунок іншого майна цієї особи. Порядок формування резервного фонду встановлюється Регулятором.

16. Управління ризиками

Загальні положення

Фонд у своїй діяльності наражається на фінансові та нефінансові ризики. До фінансових ризиків, притаманних діяльності Фонду, належать кредитний ризик, ризик ліквідності, ринковий ризик (який, у свою чергу, поділяється на процентний, валютний та ціновий ризики). До нефінансових ризиків належать операційний і юридичний ризики.

Для управління фінансовими ризиками, пов'язаними з інвестуванням пенсійних активів Фонду, в Національному банку України впроваджено відповідну систему. Її основними завданнями є обмеження рівня прийнятих ризиків шляхом встановлення лімітів. Система лімітів повинна забезпечувати: необхідний для збереження платоспроможності рівень ліквідності; підтримку ризикованості операцій на прийнятному рівні; зменшення імовірності вчинення надмірно ризикованих операцій.

Управління операційним і юридичним ризиками має на меті мінімізацію фінансових втрат від цих ризиків і здійснюється на підставі вимог, передбачених відповідними нормативними документами засновника.

Системи оцінки ризиків та система підготовки звітності

Для визначення рівня ризиків Національний банк України регулярно проводить їхню оцінку. Оцінка ризиків може проводитися якісними (експертними) і кількісними методами. Порядок оцінки окремих видів ризику

закріпленій у внутрішніх положеннях. Моніторинг та контроль ризиків здійснюється на підставі лімітів, затверджених Радою Фонду.

Для надання Раді Фонду та Комітету з ризиків Фонду інформації за результатами виявлення, оцінки та управління ризиками використовується уніфікована система звітності. Процедура її підготовки та розгляду є одним із ключових інструментів системи управління ризиками.

Звіти з управління ризиками містять таку інформацію: перелік виявлених ризиків; результати виявлення та оцінки ризиків; прийнятні рівні ризиків; відомості про випадки порушення встановлених лімітів; результати стрес-тестування; дані про суттєві випадки реалізації ризиків і збитки від них.

Кредитний ризик

Кредитний ризик – це ризик виникнення збитків через нездатність контрагента виконати свої зобов'язання перед Фондом відповідно до умов договору. Кредитний ризик виникає в результаті операцій Фонду з контрагентами, внаслідок яких виникають фінансові активи.

В якості джерел кредитного ризику Фонд виділяє:

- грошові кошти, розміщені на банківських депозитних рахунках;
- залишки коштів на депозитних лініях;
- корпоративні облігації.

При цьому, залишки коштів на рахунку в Національному банку України й дебіторська заборгованість не вважаються суттєвими джерелами кредитного ризику для Фонду.

Максимальний рівень кредитного ризику Фонду за категоріями активів відображається у балансовій вартості фінансових активів у звіті про чисті активи, як показано далі:

<i>(у тисячах гривень)</i>	31 грудня 2023 року	31 грудня 2022 року
Інвестиційні цінні папери (Примітка 8)	1 047 712	895 264
Грошові кошти та їх еквіваленти і строкові депозити (Примітка 7)	1 033 664	806 777
Інша фінансова дебіторська заборгованість (Примітка 10)	-	31
Загальна максимальна сума кредитного ризику	2 081 376	1 702 072

Ризик ліквідності

Фонд розглядає ризик ліквідності як ризик неможливості виконання зобов'язань перед його учасниками своєчасно та в повному обсязі.

Основна мета управління ризиком ліквідності полягає в забезпеченні безумовної спроможності Фонду виконати свої зобов'язання своєчасно та в повному обсязі, шляхом щомісячного прогнозування грошових потоків на найближчі 12 місяців і забезпечення достатності грошових коштів для здійснення пенсійних виплат та переведень.

Із метою моніторингу та управління ризиком ліквідності Фонд класифікує наявні активи на високоліквідні та низько ліквідні. Високоліквідними активами є активи, які можливо реалізувати за короткий проміжок часу (до 7 днів) без суттєвих фінансових втрат. Такими вважаються:

- ОВДП;
- залишки коштів на депозитних лініях;
- депозити з можливістю дострокового розірвання договору.

Усі інші активи вважаються низько ліквідними.

Для управління ризиком ліквідності Фонд здійснює періодичний аналіз співвідношення високоліквідних активів до прогнозованих грошових відтоків з Фонду відповідно до встановлених лімітів, а також стрес-тестування.

Аналіз чистих активів, які належать учасникам Фонду, станом на 31 грудня 2023 року за контрактними строками виплати подано в таблиці нижче:

<i>(у тисячах гривень)</i>	До 1 місяця	Від 1 до 6 місяців	Від 6 до 12 місяців	Більше одного року	Всього
Чисті активи, які належать учасникам	959 206	4 535	5 442	1 119 638	2 088 821

Аналіз чистих активів, які належать учасникам Фонду, станом на 31 грудня 2022 року за контрактними строками виплати подано в таблиці нижче:

<i>(у тисячах гривень)</i>	До 1 місяця	Від 1 до 6 місяців	Від 6 до 12 місяців	Більше одного року	Всього
Чисті активи, які належать учасникам	853 957	3 527	4 233	916 555	1 778 272

Для цілей розрахунку здійснено такі припущення:

- виплати учасникам, які ще не уклали договори пенсії на визначений строк, але досягли мінімально встановленого віку для пенсійних виплат та мають достатню суму накопичень, здійснюються на мінімально визначений пенсійним контрактом строк (10 років) на щомісячній основі;
- у разі, якщо накопичена сума пенсійних активів учасника, що досяг мінімально встановленого віку для пенсійних виплат, станом на кінець звітного періоду не досягає мінімально встановленої суми, виплата такому учаснику здійснюється за заявою учаснику одноразово та відображена у стовпчику «до 1 місяця»;
- враховано право учасника на переведення коштів до іншого пенсійного Фонду у випадку, якщо він не є працівником засновника чи роботодавців – частка чистих активів, яка належить таким учасникам, відображена у стовпчику «до 1 місяця».
- накопичені кошти учасників-працівників засновника чи роботодавців, що не досягли мінімально встановленого віку для пенсійних виплат, відповідно до контрактних умов не можуть бути отримані шляхом виплат, і тому відображаються у стовпчику «більше одного року»;
- виплати учасникам, що досягли мінімально встановленого віку для пенсійних виплат, за існуючими договорами періодичних пенсійних виплат відображені у відповідних стовпчиках із урахуванням контрактної періодичності (зазначені в Примітці 12).

Ринковий ризик

Ринковий ризик включає процентний, валютний та ціновий ризики. При цьому щодо останнього ліміти ризику не встановлюються, зважаючи на заборону подальшого інвестування в активи, схильні до цінового ризику (нерухомість, тощо), згідно вимог Інвестиційної декларації.

Процентний ризик – це ризик зменшення справедливої вартості фінансових інструментів внаслідок зміни відсоткових ставок на ринку. Активами, схильними до процентного ризику, Фонд вважає ОВДП, депозити та корпоративні облігації. Процентний ризик Фонду є обмеженим, оскільки на балансі Фонду немає процентних зобов'язань.

Валютний ризик – це ризик зменшення справедливої вартості фінансових інструментів внаслідок зміни валютнообмінних курсів. Активами схильними до валютного ризику Фонд вважає депозити та ОВДП, деноміновані в іноземній валюті. Валютний ризик Фонду є обмеженим, оскільки на балансі Фонду немає зобов'язань, деномінованих в іноземній валюті.

Станом на 31 грудня 2023 року та 31 грудня 2022 року в активах Фонду також відсутні активи, деноміновані в іноземній валюті.

Основна мета управління ринковим ризиком полягає в забезпеченні збереження значень його показників у межах затверджених лімітів. Управління ризиком здійснюється шляхом встановлення та моніторингу дотримання лімітів, стрес-тестування, а також проведення або утримання від проведення операцій із відповідними активами.

17. Справедлива вартість активів та зобов'язань

Процедури оцінки справедливої вартості

Процедура оцінки справедливої вартості для інвестиційних цінних паперів, що не котируються на біржі, регулюється обліковою політикою Фонду та здійснюється на періодичній основі.

Оцінка акцій та об'єктів інвестиційної нерухомості здійснюється зовнішніми (незалежними) оцінювачами, які акредитовані та мають знання ринку, репутацію, незалежність та відповідність професійним стандартам.

Рівні ієрархії справедливої вартості

Для цілей розкриття інформації про справедливу вартість, Фонд визначає класи активів та зобов'язань виходячи з природи, характеристик та ризиків активу чи зобов'язання та рівні ієрархії справедливої вартості, як вказано нижче:

<i>(у тисячах гривень)</i>	Використана оцінка справедливої вартості станом на 31 грудня 2023 року			
	Рівень 1	Рівень 2	Рівень 3	Всього
Активи, що оцінюються за справедливою вартістю				
Грошові кошти та їх еквіваленти	-	5 437	-	5 437
Строкові депозити	-	1 028 227	-	1 028 227
Інвестиційні цінні папери, доступні для продажу:				
- ОВДП	-	1 040 725	-	1 040 725
- Корпоративні облигації українських емітентів	-	-	-	-
- Корпоративні акції	-	-	6 987	6 987
Інвестиційна нерухомість	-	-	7 678	7 678
Дебіторська заборгованість	-	-	166	166
Всього	-	2 074 389	14 831	2 089 220

<i>(у тисячах гривень)</i>	Використана оцінка справедливої вартості станом на 31 грудня 2022 року			
	Рівень 1	Рівень 2	Рівень 3	Всього
Активи, що оцінюються за справедливою вартістю				
Грошові кошти та їх еквіваленти	-	178 147	-	178 147
Строкові депозити	-	628 630	-	628 630
Інвестиційні цінні папери, доступні для продажу:				
- ОВДП	-	888 277	-	888 277
- Корпоративні облигації українських емітентів	-	-	-	-
- Корпоративні акції	-	-	6 987	6 987
Інвестиційна нерухомість	-	-	76 339	76 339
Дебіторська заборгованість	-	-	276	276
Всього	-	1 695 054	83 602	1 778 656

Методики та припущення

Нижче наведено опис методик та припущень, які використовуються для визначення справедливої вартості активів Фонду, що відображені за справедливою вартістю у річній фінансовій звітності.

Грошові кошти та їх еквіваленти

Вважається, що балансова вартість ліквідних або короткострокових (до трьох місяців) фінансових активів та фінансових зобов'язань приблизно дорівнює справедливій вартості. Таке припущення застосовується до коштів Фонду на поточних рахунках, а також до депозитів на вимогу.

Строкові депозити

Оцінна справедлива вартість строкових депозитів із фіксованою ставкою визначається на основі дисконтованих грошових потоків із застосуванням існуючих на грошовому ринку процентних ставок за борговими зобов'язаннями з аналогічними характеристиками кредитного ризику та строками погашення.

Інвестиційні цінні папери

Вартість цінних паперів (за винятком акцій), оцінюється за котируваннями на ринку. Справедлива вартість боргових інструментів, що котируються на біржі, визначається на основі встановлених ринкових цін. Якщо для цінних паперів не існує ринкових цін, використовується модель дисконтованих грошових потоків на основі кривої доходності за поточною процентною ставкою з урахуванням залишкового періоду до погашення. Вихідні дані моделі включають припущення щодо майбутніх фінансових результатів об'єкта інвестицій, характеру його ризиків, а також економічні припущення, які стосуються галузі та географічного місцезнаходження, де об'єкт інвестицій здійснює свою діяльність, рівня гудвілу підприємства, його керівництва й засновників/акціонерів.

Інвестиційна нерухомість та інші активи

Основний принцип оцінки, на якому ґрунтується розрахунок справедливої вартості у звітах оцінювачів – принцип найбільш ефективного використання. При цьому розглядаються тільки ті варіанти використання майна, які є технічно можливими, дозволеними та економічно доцільними.

Для оцінки земельних ділянок застосовується порівняльний підхід, заснований на співставленні цін продажу подібних об'єктів.

Для оцінки нерухомості використовується, в залежності від наявної ринкової інформації та найбільш ефективного використання, порівняльний підхід або доходний підхід (заснований на принципі очікування майбутніх вигод від користування об'єктом оцінки).

Моделі оцінки та опис вхідних даних, які використовуються для оцінки справедливої вартості

Моделі оцінки та опис вихідних даних, які використовуються для оцінки справедливої вартості для оцінки Рівня 2 ієрархії станом на 31 грудня 2023 року, наведені нижче:

<i>(у тисячах гривень)</i>	Справедлива вартість	Модель оцінки	Вхідні дані, які були використані
Активи, що оцінюються за справедливою вартістю			
Фінансові активи			
Грошові кошти та їх еквіваленти	5 437	Модель дисконтованих грошових потоків	Ринкові відсоткові ставки для подібних інструментів
Строкові депозити	1 028 227		
Інвестиційні цінні папери, доступні для продажу:			
- ОВДП	1 040 725	Порівняльний підхід / Модель дисконтованих грошових потоків	Котирування та результати купівлі/продажу ОВДП на ринку / Коефіцієнти кривої безкупонної доходності НБУ
Всього, активи, що оцінюються за справедливою вартістю – Рівень 2 ієрархії	2 074 389	X	X

Моделі оцінки та опис вихідних даних, які використовуються для оцінки справедливої вартості для оцінки Рівня 2 ієрархії станом на 31 грудня 2022 року, наведені нижче:

<i>(у тисячах гривень)</i>	Справедлива вартість	Модель оцінки	Вхідні дані, які були використані
Активи, що оцінюються за справедливою вартістю			
Фінансові активи			
Грошові кошти та їх еквіваленти Строкові депозити	178 147 628 630	Модель дисконтованих грошових потоків	Ринкові відсоткові ставки для подібних інструментів
Інвестиційні цінні папери, доступні для продажу:			
- ОВДП	888 277	Порівняльний підхід / Модель дисконтованих грошових потоків	Котирування та результати купівлі/продажу ОВДП на ринку /Коефіцієнти кривої безкупонної дохідності НБУ
Всього, активи, що оцінюються за справедливою вартістю – Рівень 2 ієрархії	1 695 054	X	X

У таблиці нижче представлено кількісну інформацію станом на 31 грудня 2023 року про суттєві неспостережувані на ринку вхідні дані, що використовуються для визначення справедливої вартості активів, віднесених до Рівня 3 ієрархії джерел справедливої вартості:

<i>(у тисячах гривень)</i>	Справедлива вартість	Модель оцінки	Вхідні дані, які були використані	Діапазон вхідних даних
Інвестиційні цінні папери, доступні для продажу:				
- Корпоративні акції	6 987	Модель дисконтованих дивідендних виплат (DDM)	Прогноз дивідендів Середньозважена вартість капіталу	653,2 тис. грн – 1 029 тис. грн в рік 35% - перший прогностичний період; 14% для наступних періодів
Інвестиційна нерухомість	7 678	Порівняльний метод	Вартість 1 м ² (нерухомість)	10,2 тис. грн – 14,6 тис. грн
Дебіторська заборгованість	166	Модель дисконтованих грошових потоків	Прогноз чистого операційного доходу Ставка капіталізації	1 110 тис. грн в рік 15%
		Відповідно до контрактних зобов'язань	Контрактні зобов'язання	-
Всього, активи, що оцінюються за справедливою вартістю – Рівень 3 ієрархії	14 831	X	X	X

У таблиці нижче представлено кількісну інформацію станом на 31 грудня 2022 року про суттєві неспостережувані на ринку вхідні дані, що використовуються для визначення справедливої вартості активів, віднесених до Рівня 3 ієрархії джерел справедливої вартості:

<i>(у тисячах гривень)</i>	Справедлива вартість	Модель оцінки	Вхідні дані, які були використані	Діапазон вхідних даних
Інвестиційні цінні папери, доступні для продажу:				
- Корпоративні акції	6 987	Модель дисконтованих дивідендних виплат (DDM)	Прогноз дивідендів Середньозважена вартість капіталу	653,2 тис. грн – 1029 тис. грн в рік 35% - перший прогнозний період; 14% для наступних періодів
Інвестиційна нерухомість	76 339	Порівняльний метод Модель дисконтованих грошових потоків	Вартість 1 м ² домоволодіння (нерухомість та земля) Прогноз чистого операційного доходу Ставка капіталізації	12,8 тис. грн – 18,5 тис. грн 391 тис. грн – 7 342 тис. грн в рік 15% - 17%
Дебіторська заборгованість	276	Відповідно до контрактних зобов'язань	Контрактні зобов'язання	-
Всього, активи, що оцінюються за справедливою вартістю – Рівень 3 ієрархії	83 602	X	X	X

Справедлива вартість фінансових активів та фінансових зобов'язань, не оцінених за справедливою вартістю

Нижче представлено порівняння фінансових інструментів Фонду, які не відображені за справедливою вартістю у звіті про чисті активи, за категоріями балансової вартості та справедливої вартості. Таблиця не відображає справедливої вартості нефінансових активів та нефінансових зобов'язань.

<i>(у тисячах гривень)</i>	31 грудня 2023 року		
	Балансова вартість	Справедлива вартість	Невизнаний прибуток/ збиток
Фінансові зобов'язання			
Поточна кредиторська заборгованість	399	399	-
Всього невизнані зміни в нереалізованій справедливій вартості	X	X	-

<i>(у тисячах гривень)</i>	31 грудня 2022 року		
	Балансова вартість	Справедлива вартість	Невизнаний прибуток/ збиток
Фінансові зобов'язання			
Поточна кредиторська заборгованість	384	384	-
Всього невизнані зміни в нереалізованій справедливій вартості	X	X	-

18. Аналіз активів та зобов'язань за строками погашення

У наведеній нижче таблиці представлено аналіз активів та зобов'язань Фонду, за винятком чистих активів, які належать учасникам, за строками їх погашення або очікуваного відшкодування.

(у тисячах гривень)	31 грудня 2023			31 грудня 2022		
	До одного року	Більше одного року	Всього	До одного року	Більше одного року	Всього
Активи						
Грошові кошти та їх еквіваленти та строкові депозити	1 033 664	-	1 033 664	806 777	-	806 777
Інвестиційні цінні папери	431 231	616 481	1 047 712	477 923	417 341	895 264
Інвестиційна нерухомість	-	7 678	7 678	-	76 339	76 339
Дебіторська заборгованість	166	-	166	276	-	276
Всього	1 465 061	624 159	2 089 220	1 284 976	493 680	1 778 656
Зобов'язання						
Поточна кредиторська заборгованість	399	-	399	384	-	384
Всього	399	-	399	384	-	384
Чиста сума	1 464 662	624 159	2 088 821	1 284 592	493 680	1 778 272

19. Подання фінансових інструментів за категоріями оцінки

Активи за категоріями оцінки станом на 31 грудня 2023 року:

(у тисячах гривень)	Активи, які оцінюються за справедливою вартістю з відображенням змін як прибуток або збиток		Всього
Грошові кошти та їх еквіваленти та депозити	1 033 664		1 033 664
Інвестиційні цінні папери	1 047 712		1 047 712
Дебіторська заборгованість	166		166
Всього	2 081 542		2 081 542

Активи за категоріями оцінки станом на 31 грудня 2022 року:

(у тисячах гривень)	Активи, які оцінюються за справедливою вартістю з відображенням змін як прибуток або збиток		Всього
Грошові кошти та їх еквіваленти та депозити	806 777		806 777
Інвестиційні цінні папери	895 264		895 264
Дебіторська заборгованість	276		276
Всього	1 702 317		1 702 317

На 31 грудня 2023 року та 31 грудня 2022 року всі фінансові зобов'язання Фонду відображаються за амортизованою собівартістю.

20. Операції з пов'язаними сторонами

Згідно з МСБО 24 «Розкриття інформації щодо пов'язаних сторін», пов'язаними вважаються сторони, одна з яких має можливість контролювати або у значній мірі впливати на операційні та фінансові рішення

іншої сторони. При розгляді кожного можливого випадку відносин з пов'язаними сторонами до уваги береться сутність цих відносин, а не лише юридична форма.

Обсяги операцій та залишки за операціями з пов'язаними сторонами являють собою операції з підприємствами, які контролюються державою (прямо чи опосередковано або такими, що зазнають суттєвого впливу з боку держави) та ключовим управлінським персоналом та їхніми близькими родичами.

Національний банк України, який є засновником Фонду, здійснює операції з пов'язаними сторонами, головним чином із урядом, банками та організаціями під контролем держави.

Перед здійсненням будь-якої транзакції Фонд здійснює перевірку на наявність частки державної власності у статутному капіталі контрагента.

Таким чином операції, за якими Фонд протягом здійснення звичайної діяльності укладає договірні угоди з урядом, банками та організаціями, які контролюються державою прямо чи опосередковано, або такими, що зазнають суттєвого впливу з боку держави, вважаються операціями з пов'язаними сторонами.

Залишки за операціями з підприємствами, які контролюються державою, що є суттєвими з огляду на балансову вартість, станом на 31 грудня 2023 року були такими:

(у тисячах гривень)

Контрагент	Галузь	Грошові кошти та їх еквіваленти*	Строкові депозити*	Інвестиційні цінні папери
Міністерство фінансів України	Орган державного управління	-	-	1 040 725
АТ «Укресімбанк»	Фінансові послуги	-	211 724	-
АТ «Ощадбанк»	Фінансові послуги	-	209 317	-
ПАТ «Укргазбанк»	Фінансові послуги	5 112	203 774	-
ПАТ «Національний депозитарій України»	Фінансові послуги	-	-	6 987
Національний банк України	Фінансові послуги	325	-	-

*у тому числі нараховані відсотки за депозитами

Залишки за операціями з підприємствами, які контролюються державою, що є суттєвими з огляду на балансову вартість, станом на 31 грудня 2022 року були такими:

(у тисячах гривень)

Контрагент	Галузь	Грошові кошти та їх еквіваленти*	Строкові депозити*	Інвестиційні цінні папери
Міністерство фінансів України	Орган державного управління	-	-	888 277
АТ «Укресімбанк»	Фінансові послуги	-	156 835	-
ПАТ «Укргазбанк»	Фінансові послуги	22 149	93 774	-
ПАТ «Національний депозитарій України»	Фінансові послуги	-	-	6 987
Національний банк України	Фінансові послуги	185	-	-

*у тому числі нараховані відсотки за депозитами

Інформація щодо результатів операцій Фонду з підприємствами, які контролюються державою, подано у таблиці нижче:

(у тисячах гривень)

Контрагент	Галузь	Тип операції	2023 рік	2022 рік
Національний банк України	Фінансові послуги	Пенсійні внески та інвестиційний дохід від операцій з грошовими коштами	77 450	76 170
Міністерство фінансів України	Орган державного управління	Інвестиційний дохід від операцій з ОВДП	192 623	42 098
АТ «Укресімбанк»	Фінансові послуги	Інвестиційний дохід від операцій з депозитами	38 018	10 379
ПАТ «Укргазбанк»	Фінансові послуги	Інвестиційний дохід від операцій з депозитами	29 793	17 132
ПАТ «Ощадбанк»	Фінансові послуги	Інвестиційний дохід від операцій з депозитами	10 049	-
ПАТ «Національний депозитарій України»	Фінансові послуги	Інвестиційний дохід від операцій з цінними паперами	1 049	(234)

21. Події після звітної дати

Як зазначено в Примітці 2, станом на дату затвердження цієї фінансової звітності на території України тривають військові дії та діє воєний стан.

Станом на дату затвердження цієї фінансової звітності до випуску, військові сили країни-агресора продовжують здійснювати масований обстріл цивільних та військових об'єктів зброєю дальнього ураження, в тому числі об'єктів критичної інфраструктури, що призводить до значних втрат серед людського населення та часткової зупинки надання комунальних послуг, включаючи енергопостачання, опалення та водопостачання.

Указом Президента України від 5 лютого 2024 року № 49/2024 строк дії воєнного стану в Україні продовжено строком на 90 діб до 13 травня 2024 року.

Після звітної дати 9 березня 2024 року рейтингове агентство S&P знизило рейтинг України до рівня CC з негативним прогнозом. Також відбулось зниження облікової ставки НБУ з 15% до 14,5% з 15 березня 2024 року.

Після звітної дати було накладено арешт на об'єкт інвестиційної нерухомості балансовою вартістю 7,678 тис. грн на підставі ухвали суду. Фондом була подана апеляційна скарга, від 11 березня 2024 року відкрито апеляційне провадження.

Затверджено до випуску та підписано

28 березня 2024 року

Голова Ради Фонду

Ярослав МАТУЗКА

Директор Департаменту з управління діяльністю Корпоративного недержавного пенсійного фонду Національного банку України

Сергій КОЗАЧЕНКО